

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: Pedagogiky a psychologie - oddělení sociálních studií

Bakalářský studijní program: Sociální péče

Obor : Sociální pedagog

Název BP:

Vandalismus

AUTOR:

Václav JÍRA

Slepá 550

289 23 MILOVICE

Podpis autora.....

Vuk jira

Vedoucí práce: PhDr. Jan Sochůrek

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146074904

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
69	0	30	30	9	30

V Milovicích dne: 30.3.2004

TU v Liberci, FAKULTA PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Hálkova 6

Tel.: 048/535 2515

Fax: 048/535 2332

Katedra: pedagogiky a psychologie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát)

Václav JÍRA

adresa:

Milovice, Slepá čp. 550, okr. Nymburk

obor (kombinace):

Sociální pedagog

Název BP:

Vandalismus

Název BP v angličtině: The vandalism

Vedoucí práce:

PhDr. Jan Sochůrek

Konzultant:

Termín odevzdání:

30. 4. 2004

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 20. 12. 2002

.....
děkan

.....
vedoucí katedry

Převzal (kandidát): VÁCLAV JÍRA

Datum: 22. 12. 2002

Podpis: Václav Jíra

Cíl:

Cílem práce je výzkum vandalismu, jako sociálně patologického jevu v okrese Nymburk.

Předpoklady:

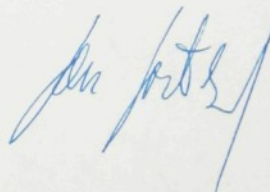
1. Předpokládáme, že se ženy na vandalismu podílejí jen zřídka.
2. Předpokládáme, že vandalismu se jedinci ve větší míře dopouštějí v partách.

Metody:

1. Dotazník vlastní konstrukce.
2. Explorace dostupných dat.

Literatura:

- Vágnerová, M.: Psychopatologie pro pomáhající profese. Portál 1999
Čírtková, L., Červinka, F.: Forenzní psychologie. Support, Praha 1994
Sochůrek, J.: Vybrané kapitoly ze sociální patologie. I. Díl. TU v Liberci 2001
Sochůrek, J.: Vybrané kapitoly ze sociální patologie. II. Díl. TU v Liberci 2001

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Datum 28. 4. 2004

Podpis Váňho Jena

Poděkování

V první řadě bych chtěl poděkovat svému vedoucímu práce PhDr. Janu Sochůrkovi, který konzultacemi a radami přispěl ke zdárnému dokončení této bakalářské práce. Poděkovat bych chtěl i svým kolegům a přátelům, kteří se zasloužili o konečnou grafickou a slohovou úpravu.

Autor

Název BP: Vandalismus

Název BP: The vandalism

Jméno a příjmení autora: Václav JÍRA

Akademický rok odevzdání BP: 2004

Vedoucí BP: PhDr. Jan Sochůrek

Anotace

Bakalářská práce se zabývala problematikou vandalismu jako sociálně patologického jevu, který se v posledních letech rozrostl co do forem, tak i četnosti projevů tohoto chování. Vycházela přitom ze současného stavu, který je veřejností kritizován. Jejím cílem bylo Cílem práce bylo provést výzkum vandalismu, jako sociálně patologického jevu v okrese Nymburk.

Summary

In my bachelors work I have concerned in problems of vandalism as a social patologic phenomenon that grows as in forms as in frequency of demonstrations this behaviour through some last years. My work has taken advantage of present condition that is criticised by public. Research of vandalism as a social patologic phenomenon in the distrikt of Nymburk was the objektive of my work.

I.	Úvod	8
II.	Teoretická část	9
II.1	Vymezení základních pojmů	9
II.2	Charakteristika některých sociálních skupin	9
II.2.1	Rodina	9
II.1.1.1	Deficitní socializace v rodině	11
II.1.1.2	Náhradní výchova	12
II.2.2	Parta	12
II.2.3	Gang	13
II.3	Vývoj osobnosti	14
II.3.1	Střední školní věk	14
II.3.2	Pubescence	14
II.3.3	Adolescence	15
II.4	Agrese	16
II.4.1	Faktory Agrese	16
II.4.2	Druhy agrese	17
II.5	Poruchy chování	18
II.5.1	Faktory zvyšující riziko rozvoje poruch chování	19
II.1.1.3	Osobnostní faktory	19
II.1.1.4	Vliv sociálního prostředí	19
II.5.2	Poruchy chování ve středním školním věku	20
II.5.3	Poruchy chování v období pubescence	20
II.5.4	Poruchy chování v období adolescence	21
II.5.5	Agresivní poruchy chování	21
II.6	Vandalismus	21
II.6.1	Vymezení pojmu vandalismu	21
II.6.2	Klasifikace vandalismu podle právních norem ...	22
II.6.3	Druhy vandalismu	23
II.1.1.5	Vandalismus hrabivý	23
II.1.1.6	Vandalismus taktický	24
II.1.1.7	Vandalismus ideologický	25
II.1.1.8	Vandalismus mstivý	26
II.1.1.9	Vandalismus hravý	26
II.1.1.10	Vandalismus zlostný	27
II.6.4	Sprejerství	27
III.	Praktická část	30
III.1	Cíl šetření	30
III.2	Hypotézy šetření	30
III.2.1	Popis vzorku	30
III.3	Realizace šetření	31
III.3.1	Použité metody	31
III.3.2	Shrnutí výsledků praktické části	49
IV.	Závěr	51
V.	Přílohy	52
V.1	Anonymní dotazník vlastní konstrukce	52
V.2	Graf k tabulce III.2	57

V.3	Graf k tabulce III.3	57
V.4	Graf k tabulce III.4	58
V.5	Graf k tabulce III.5	58
V.6	Graf k tabulce III.6	58
V.7	Graf k tabulce III.7	59
V.8	Graf k tabulce III.8	59
V.9	Graf k tabulce III.9	59
V.10	Graf k tabulce III.10	60
V.11	Graf k tabulce III.11	60
V.12	Graf k tabulce III.12	61
V.13	Graf k tabulce III.13	61
V.14	Graf k tabulce III.14	61
V.15	Graf k tabulce III.15	62
V.16	Graf k tabulce III.16	62
V.17	Graf k tabulce III.17	62
V.18	Graf k tabulce III.18	63
V.19	Graf k tabulce III.19	63
V.20	Graf k tabulce III.20	64
V.21	Graf k tabulce III.21	64
V.22	Graf k tabulce III.22	65
V.23	Graf k tabulce III.23	65
V.24	Graf k tabulce III.24	66
V.25	Graf k tabulce III.25	66
V.26	Graf k tabulce III.26	67
V.27	Graf k tabulce III.27	67
V.28	Graf k tabulce III.28	67
V.29	Graf k tabulce III.29	68
V.30	Graf k tabulce III.30	68
VI.	Seznam literatury :	69

I. Úvod

Ve své práci popisují **Vandalismus** - sociálně patologický jev, který je součástí majetkové kriminality. Jedná se o jev, který provází lidstvo snad již od prvopočátku společnosti. Své pojmenování získal v pátém století našeho letopočtu. V té době starogermánský kmen Vandalů vtrhl do Říma a zpustošil ho.

V České republice se vandalismus vyvíjel spolu se společností. V roce 1989 začal demokratizační proces, který vedle řady pozitivních prvků přinesl i výrazný nárůst zejména majetkových trestných činů, což se promítlo ve značném zvýšení celkové kriminality. Zatímco v roce 1989 činil podíl majetkové trestné činnosti necelých 50%, v roce 1990 již představoval tři čtvrtiny a vzestupná tendence pokračovala i v dalších letech.

Hlavní příčiny tohoto jevu lze spatřovat především ve společensky daných příčinách, spočívajících převážně ve sféře psychické a sociální, a to od negativních výchovných vlivů v rodinném prostředí, přehlížení některých drobných prohřešků ve škole, nevhodného využívání volného času mládeží, negativního vztahu k práci, až po, zejména v minulém režimu, obecně deformovaný vztah k cizímu majetku.

Tato práce si neklade za cíl řešit problematiku vandalismu. Cílem bakalářské práce je analyzovat hlavní příčiny vandalismu, které by mohly přispět k prevenci tohoto sociálně patologického jevu.

II. Teoretická část

II.1 Vymezení základních pojmů

V této bakalářské práci je užito několik základních pojmů. Každý jedinec přichází na svět se svými specifickými vrozenými vlastnostmi, které se během života vyvíjejí v nápadnosti chování či prožívání a mohou být signálem patologických změn. Na tyto změny mají bezesporu vliv **sociální skupiny**, ve kterých jedinec zastává příslušné role. První a základní skupinou je **rodina**. Jednou z dalších skupin je **parta**, do které se dítě školního věku během svého vývoje zařazuje. Další skupinou je **gang**, který má oproti partě již výhradně protispolečenské zaměření.

Rovněž **poruchy chování** patří k základním pojmům. V této práci se ve spojitosti s problematikou této práce zabýváme především **poruchami agresivními**, které jsou pro vandalismus typické.

II.2 Charakteristika některých sociálních skupin

II.2.1 Rodina

Jedno z nejvýznamnějších prostředí, které působí na rozvoj osobnosti je **rodina**.

Zde dochází k rozvoji jedince jak po fyzické, tak psychické stránce. Zejména se zde vytvářejí počátky poznání a chápání složitých vztahových otázek jak v samotné rodině, tak i ve společnosti. Odtud pramení a utvářejí se názory a

morální kvality každého jedince.

Rodina je jednou ze základních sociálních skupin. Je skupinou **primární**, charakterizována je důvěrnými vztahy mezi jednotlivými členy, citovými vazbami, úzkým sepětím, soudržností. Jednotliví členové mají své role vyznačující se také pevnou sounáležitostí a vzájemnou propojeností. Správná funkce rodiny je základem pro zdravý psychický vývoj dítěte. Otec a matka jsou samozřejmou součástí dětského světa a tvoří jednu z jeho významných složek. Rodina má mnoho funkcí.

- **Reprodukční.**
- **Hmotného zabezpečení,** kdy zajišťuje uspokojování základních biologických potřeb dítěte.
- **Socializace dítěte,** rodina působí na dítě, které přijímá svou sociální roli.

Podle poznatků psychologie posledních desetiletí můžeme říci, že k vývoji zdravé osobnosti potřebuje dítě nezbytně uspokojení základních psychických potřeb - stimulace, učení, jistoty, identity, životní perspektivy. A to mu může zaručit nejlépe prostředí trvalých vřelých citových vztahů, jaké za normálních okolností poskytuje právě rodina.

Ještě ve školním věku má dítě zakotvenou představu spolehlivosti a trvalosti všech norem, podle nichž rodina žije. Rodina může svými požadavky ovlivňovat potřeby seberealizace.

II.1.1.1 Deficitní socializace v rodině

Většina odborníků konstatuje, že v současné době došlo ve většině rodin k výrazné demokratizaci vztahů, které mají za důsledek ztrátu dominantního postavení rodičů vůči dětem. Vztahy členů rodiny jsou tak křehčí. Dochází také k nárůstu rozvodovosti.

V rodině mohou vznikat vývojová rizika, která Vágnerová (2002) charakterizuje jako rodiny, kde rodiče jsou jako anomální osobnosti, které nejsou schopny plnit své rodičovské role. Hlavními příčinami deficitní socializace jsou :

- **Neúplná rodina**, která představuje zvýšené riziko, jelikož nebude v plné míře schopna poskytovat dítěti všechny vzorce chování a takovou podporu, jako úplná rodina.
- **Rodina s delikventním chováním**, která považuje delikventní chování za nutné. Zde je rovněž riziko pro dítě, které pomocí nápodoby získává nevhodný příklad. V některých rodinách je delikventní chování přímo vyžadováno. V těchto rodinách se často objevuje alkoholismus, nezájem o výchovu vlastních dětí a preference vlastních zájmů před zájmy dítěte.
- **Životní prostředí** působí rovněž na rozvoj člověka. Ve velkých městech na sídlištích, kde nefunguje sociální kontrola a mladiství se zde chovají asociálně, má takové prostředí jednoznačně negativní vliv.

II.1.1.2 Náhradní výchova

Náhradní výchova tvoří zvláštní kapitolu výchovy mladého člověka. Děti se v náhradní výchově ocitají z různých příčin. Někteří odborníci Sochůrek (2001) rozdělují děti v dětských domovech na dvě skupiny :

- **Děti s normálním vývojem.** Jedná se převážně o osiřelé děti, které jsou do dětského domova umístěny z důvodu neštěstí v rodině nebo se rodiče o své děti pro závažný důvod nemohou starat.
- **Děti problémové.** Tyto děti přicházejí z problémových rodin, jejichž vývoj byl odchýlný od normy. U těchto dětí se rovněž často vyskytují poruchy chování, které vznikají na základě mnoha různých příčin.

II.2.2 Parta

Parta je skupinou, která má své specifické zájmy a cíle. Většinou sdružuje jedince přibližně stejného věku. Je skupinou malou, neformální, ve které jsou mezi jejími členy osobní vztahy. Příslušníci neformálních skupin jsou seskupeni na základě stejných znaků. Její členové se s ní ztotožňují, promítají do ní svá přání a zájmy a uspokojují v ní své sociální potřeby.

Členové party se scházejí ve svém volném čase. Stejně tak jako v jiných sociálních skupinách zaujímají její členové různé role. Právě v partě jsou role přesně vymezeny a rovněž výrazně odděleny. Nejvýznamnější rolí v partě je vůdce party.

Mladý člověk v partě často podléhá skupinovému konformismu. Některé party si kladou požadavek na všechny volný čas jedince. Začnou určovat jeho vkus, názory a způsoby chování. V partě často dochází z důvodu odlišných norem k delikventnímu chování, které překračují nejen sociální, ale i právní normy.

II.2.3 Gang

Gangem můžeme označit organizovanou skupinu, která má zločinecké zaměření. Klasický gang se specializuje na typicky zločineckou činnost, jako je přepadávání bank, pašování a obchod s drogami, vydírání a další činnosti.

Někteří odborníci Sochůrek (2001) uvádí jako hlavní rozdíly mezi gangem a partou:

- **Hierarchické uspořádání**, které je pevně stanoveno.
- **Gang se specializuje** na určitý druh činnosti, rovněž tak její členové jsou podle tohoto účelu vybíráni.
- **Sankce**, které v gangu bývají velmi tvrdé.

Pro naše potřeby se zaměříme na **pouliční gang**. Ten se liší od klasického pojetí gangu s vysokou organizovaností zločinecké skupiny a více se přibližuje pojmu negativní party. Jedná se převážně o tlupu mladistvých pachatelů, kteří páchají trestnou činnost na vymezeném území. Tyto gangy se zaměřují na oloupení oběti, výtržnosti, rasové útoky, ale také na vandalství.

II.3 Vývoj osobnosti

Vzhledem k vymezení naší práce se soustředíme na období středního školního věku, pubescence a adolescence.

II.3.1 Střední školní věk

V období středního školního věku (8 - 12 let) je role žáka více individuální. Závisí na **identifikaci s rolí**, zda dítěti tato role něco přináší a s jakými potížemi je spojena. Dítě si musí osvojit pravidla, která určují jeho chování ve škole. Ve škole se dítě stává členem **vrstevnické skupiny**, se kterou se jedinec identifikuje a stává se jedním z mezníků socializace. V této skupině se učí jiným způsobům chování než v rodině, dochází k rozvoji určitých zkušeností a dovedností, jako je požadavek spravedlnosti. Vrstevnická skupina v tomto období začíná nahrazovat potřebu citové jistoty a bezpečí, která byla do té doby uspokojována v rodině.

II.3.2 Pubescence

Vágnerová (2000) označuje pubescenci jako přechodné období mezi dětstvím a dospělostí, které probíhá přibližně mezi jedenáctým až patnáctým rokem života.

Pro toto období je typická proměna vlastního těla a ta se stává součástí sebehodnocení dospívajícího. To může vést i k frustraci jedince, který se od ostatních liší. Pubescenti začínají uvažovat na úrovni formálních logických operací. Tato změna uvažování se projeví v celkovém náhledu na svět i

k sobě. Z tohoto důvodu považují své názory za výjimečné. V průběhu dospívání se mění vztah ke škole, kde dobrý prospěch již není cílem, ale pouze prostředkem. Mění se vztah k rodičům. Dítě již nechce být jako rodiče a snaží se od nich nějak odlišit.

V tomto období slouží jedinci jako hlavní opora vrstevnická skupina. Vrstevníci se stávají neformálními autoritami. Zvyšuje se potřeba přátelství a důležité jsou i první lásky.

II.3.3 Adolescence

V tomto období se důležitou součástí identity jedince stává vlastní tělo. Fyzická zdatnost posiluje sebevědomí a stává se cílem a prostředkem k dosažení potřebné sociální pozice. Často adolescenti uvažují příliš radikálně a to má někdy za následek kritický až odmítavý postoj ke společnosti. Jedinec postupně dospívá a navazuje první partnerské vztahy, které se podobají romantické lásce a po určité době se většinou rozpadají.

Adolescent se přechodem do dospělosti setkává s další rolí, a tou je nástup do zaměstnání. Na jedné straně je tak více od společnosti akceptován, ale na druhé straně od něho společnost více očekává Vágnerová (2000).

II.4 Agrese

Pojem agrese nelze jednoduše definovat, jelikož tato aktivita vyjadřuje nejen tendenci ničit, poškozovat, napadat či útočit. Například Sochůrek (7:8) agresi považuje za "násilné porušení práv druhého nebo ofenzivní chování, směřující k domáhání se práv".

V případě vandalismu se jedná o agresi fyzickou, aktivní a přímou.

II.4.1 Faktory Agrese

- **Frustrace**, která je nejčastějším zdrojem agrese. Frustrací jsou označovány situace, kdy je člověku zabráněno v uspokojení jeho potřeb, ačkoli si myslel, že jeho potřeba uspokojena bude. Mezi příčiny ve vztahu frustrace a agrese patří například strach.
- **Vrozené dispozice**, které nejsou u všech jedinců stejné. Hovoříme zde o tom, že každý člověk má k agresivnímu chování rozdílné vlohy.
- **Agrese jako naučená reakce**, která se rozvíjí učením a nápodobou jako reakce na určité situace. Jedná se tedy o druh zvyku.

J. Sochůrek (2002) agresi rozlišuje na :

- **Agresi**, jako jednotku násilného a destruktivního chování
- **Agresivitu** jako relativně stálou dispozici chovat se agresivně. Je tedy vrozená.

- **Hostilitu**, která vyjadřuje nepřátelský postoj osobnosti doprovázený pocity vzteku a nenávisti. Jedná se o agresi naučenou, formovanou psychosociálními vlivy.
- **Hněv** - zlost nebo zuřivost, která provází agresi. Jedná se o stenickou emoci.

II.4.2 Druhy agrese

Emocionální (zlostná agrese) - je reakcí na frustraci a je doprovázena postoji **hostility**. Jejím účelem není touha ublížit. Jedná se o situaci, kdy agrese člověka zcela ovládne a ten pak jedná unáhleně. Charakter této agrese je reaktivní. Příkladem této agrese je ničení zaparkovaných aut.

Instrumentální agrese - jedná se o naučenou sociální techniku, kdy násilí je nástrojem k dosažení cíle. Jedinec má svůj plán předem promyšlený a připravený a svou agresi kontroluje. Emoce vstupují do jednání v případě, že agresor není schopen svůj plán dovést do zdárného konce. Příkladem takové agrese je soutěž mezi členy party, kdo převrátí více popelnic, nebo rozbije více oken.

II.5 Poruchy chování

Vandalismus je sociálně patologický jev, který má mnoho specifik a lze ho beze sporu označit za poruchu chování.

„Poruchy chování lze charakterizovat jako odchylku v oblasti socializace, kdy jedinec není schopen respektovat normy chování na úrovni odpovídající jeho věku, eventuálně na úrovni svých rozumových schopností“ (8:274).

Jako hlavní příčiny poruch chování lze spatřovat v :

- **Nerespektování sociálních norem**, které jsou platné v dané společnosti, kdy jedinec normy chápe, ale nerespektuje je z důvodu např. jiné hodnotové hierarchie, neschopnosti ovládat své jednání atd.. Pokud není schopen význam a hodnoty norem pochopit, tak se v daném případě o poruchu chování nejedná.
- **Neschopnost udržovat přijatelné sociální vztahy** v důsledku nadměrného zaměření se na sebe a uspokojování vlastních potřeb. Tito jedinci sami často neprožili citový vztah, který by u nich rozvinul empatické schopnosti. Svědomí není dostatečně rozvinuto, a proto nepocitují vinu za porušení normy.
- **Agresivita**, která je typický způsob reakce, která je spojena s porušováním práv ostatních. Agresivita v dětství může znamenat poruchu osobnosti a tím riziko budoucího problematického chování. Toto chování však může mít jen přechodný charakter.

II.5.1 Faktory zvyšující riziko rozvoje poruch chování

„Dispozice k poruchovému jednání je multifaktorionální. Projeví se zde jak biologické předpoklady, tak vliv mnoha sociálních faktorů, tj. nežádoucích zkušeností. Jde o interakci rizikových vlivů“ (8:275).

II.1.1.3 Osobnostní faktory

Vágnerová (2002) uvádí, že mezi osobnostní faktory patří:

- **Genetické dispozice** k disharmonickému vývoji, které se v dětství mohou projevovat především na úrovni temperamentu.
- **Oslabení či porucha centrální nervové soustavy** dětí v prenatálním či perinatálním období, v jehož důsledku se zvyšuje dispozice k nežádoucímu způsobu chování.
- **Úroveň inteligence.** Ta však není faktorem, který by významně ovlivňoval riziko poruchového chování.

II.1.1.4 Vliv sociálního prostředí

Většina odborníků uvádí, že vliv nežádoucího sociálního prostředí na vznik poruch chování je nesporný. Základem rozvoje nežádoucích způsobů chování, jež vznikají v nevhodném nebo nepodnětném rodinném prostředí, je rozvoj nežádoucích způsobů chování, nebo nežádoucích osobnostních charakteristik.

II.5.2 Poruchy chování ve středním školním věku

Ve středním školním věku vrstevnická skupina dokáže jednat jako celek a tato skupina rovněž dokáže odlišné dítě odmítat, a to se pak stává terčem projevů odmítavého postoje. Vrstevnická skupina má často obecně nepřijatelné normy, které v dospívání překračují běžné sociální normy chování. Rodiče z problémových rodin už nemají u svých dětí autoritu, kterou by jej mohli ovlivnit. Škola rovněž nemá žádný účinný prostředek k výchově dítěte. To se pak často dopouští přestupků, které mají kriminální charakter.

II.5.3 Poruchy chování v období pubescence

V období pubescence se dítě snaží potvrdit své kompetence, které často nelze dosáhnout sociálně přijatelnými aktivitami. V tomto období dospívání má jedinec větší sklon k agresivnímu chování, které se může stát trvalým rysem osobnosti. Jedinec se již neidentifikuje s rodinou, ale s **vrstevnickou partou**, kde pravidla chování již mají větší význam než ty, která jsou vyžadována většinovou společností. V partě získává novou sociální identitu. Ve vrstevnické skupině se pak jedinec snáze dopouští přestupků proti normám chování, které mají kriminální charakter.

II.5.4 Poruchy chování v období adolescence

V této části vývoje osobnosti se jedinec více váže na vrstevnickou skupinu, kde dochází k rozvoji jeho identity. Pravidla v partě mají větší význam než normy společnosti a z tohoto důvodu zde vzniká poruchové chování. Dospívající člověk začíná překračovat právní normy, začíná krást pro vlastní potřebu nebo potřebu party. Takové jednání může skončit jako násilné chování, jako například loupežné přepadení.

II.5.5 Agresivní poruchy chování

„Porušování sociálních norem je u agresivního chování spojeno s násilným omezováním základních práv ostatních. Agresivní jednání lze obvykle interpretovat jako prostředek k uspokojení potřeby“ (8:283).

II.6 Vandalismus

II.6.1 Vymezení pojmu vandalismu

„Vandalismus je sociálně patologický jev, charakterizovaný logicky nezdůvodnitelným ničením různých věcných hodnot, obvykle jen pro radost z ničení. Jedná se beze sporu o poruchu chování“ (6:8).

Někteří odborníci Koukolík, Drtilová (2001) toto chování označují za agresi nižšího stupně, která se projevuje

krádežemi a vandalismem. Sprejerství označili za patologickou destruktivitu, což je "vědomé poškozování nebo ničení složitých systémů, které souvisí s poškozováním nebo ničením vyšších hodnot" (2:158).

Tato patologická destruktivita se tak může projevit různými způsoby, individuálně i skupinově, kdy dochází právě k vandalismu nebo sprejerství. Vandalismu se takto mohou dopouštět jedinci i skupiny, jenž jsou závislé na drogách, za účelem získání majetku, okázalou spotřebou majetku, který nezískali vlastní prací, ničením vědeckých laboratoří, zakládáním destruktivních náboženských sekt a extrémistických skupin.

Vandalismus je většinou páchán v pubescentních a adolescenčních partách. Dospělí jedinci se vandalismu dopouští jen zřídka. Vandalismus je také často výsledkem řádění davu. Jedná se většinou o „fanoušky“ sportovních oddílů, kteří sportovní akce využívají k vybití svých agresivních sklonnů. Dívky se na vandalství účastní zcela výjimečně.

J. Sochůrek (2001) uvádí, že Vandalismus může někdy být i projevem náboženských či jiných fanatiků, kteří často trpí psychózou, nebo závažnější formou psychopatie. Tito vandalové se zaměřují především na poškozování kulturních památek, jako je rozbíjení vzácných soch nebo polévání obrazů svatých kyselinou.

II.6.2 Klasifikace vandalismu podle právních norem

Konkrétně vandalismu jako sociálně patologický jev není v právních předpisech právně upraven.

Co se týče porušení pravidel chování, které má znaky přestupku podle Zákona č. 200/90 Sb. o přestupcích, tak v tomto zákoně je toto upraveno v § 50 - **přestupky proti majetku**. Jedná se o majetkovou škodu, která je nižší nežli 5.000,-Kč.

V závažnějších případech, kdy pachatel způsobí škodu 5.000,-Kč a vyšší, je jeho jednání posuzováno podle Zákona č. 141/60 Sb. - trestního zákona, kdy se vandal svým jednáním dopustí trestného činu **Poškození cizí věci** podle § 257 trestního zákona.

Vandal se rovněž v případě projevu Hrabivého vandalství při rozbíjení výloh a následné krádeži věci z rozbité výlohy dopustí trestného činu, a to trestného činu **Krádeže** podle § 247 odst. 1 písm. b) trestního zákona. V tomto ustanovení trestního zákona může být způsobená škoda nižší než 5.000,-Kč.

II.6.3 Druhy vandalismu

Pro tento účel jsem použil dělení vandalismu dle Zimbarda, které uvádí J. Sochůrek (2001).

II.1.1.5 Vandalismus hrabivý

Tento druh vandalismu se vyznačuje rozbíjením a poškozováním majetku, při kterém se vandal snaží odcizit peníze nebo věci, které poté používá pro svou potřebu, nebo pro potřeby své party - rozbíjení automatů, jehož cílem je získat vhozené mince. Z výše uvedené kapitoly lze vyčíst, že se v daném případě věc posuzuje jako trestný čin Krádeže dle § 247 odst. 1 písm. b) trestního zákona, který byl proveden vloupáním.

Za účelem získání peněz se vandalové často dopouští různých činů, kdy dále poškozují zaparkovaná vozidla, z kterých poté zcizí věci, které prodávají většinou v zastavárnách. Získané peníze mohou prohrát v herně ve výherních automatech a celý cyklus se tak může několikrát opakovat.

Dalším příkladem hrabivého vandalismu jsou krádeže litinových krytů vpustí kanálů. Zvláštním druhem tohoto vandalismu byly krádeže stěračů z vozidel značky Škoda 120. Vzhledem k tomu, že v té době stěrače jako náhradní díl v prodejnách zmizely, tak se z poškozeného občana často stal vandal, jelikož pro svoji potřebu odcizil stěrače z jiného vozidla. Tento příklad je však dosti problematický, jelikož takto často jednali i jedinci, kterým dodržování norem společnosti jinak nedělá žádné problémy.

Vzhledem k tomu, že delikventi odcizené peníze používají pro svou potřebu, jedná se tak o jedince, kteří pocházejí ze slabších sociálních vrstev.

II.1.1.6 Vandalismus taktický

Cílem taktického vandalismu je upoutat pozornost na svou osobu. Často se tohoto druhu vandalismu dopouštějí adolescentní delikventi v partách skejťáků a různých dalších skupin, kteří napadají například řetězce prodejen Mc Donald. V naší republice jsou také známy protesty ochránců přírody a jiných hnutí proti různým státním a soukromým stavbám, kteří se někdy, ve snaze zviditelnit svoje hnutí a názory, propůjčují k těmto a jiným podobným protestním akcím.

V těchto případech se samozřejmě jedná o protesty, které nejsou podloženy seriózními důkazy.

Dalším příkladem taktického vandalismu je ničení zařízení věznic, kterým se vězni snaží upoutat pozornost personálu a hlavně veřejnosti na svou situaci ve věznicích. Tyto akce vězňů mívají většinou mediální odezvu, i když se jedná o nepravdivé informace.

II.1.1.7 Vandalismus ideologický

Delikventi, kteří se dopouští tohoto druhu vandalismu se většinou stejným způsobem, jako v předchozí kapitole, snaží upoutat pozornost. Takto se mohou chovat příslušníci různých náboženských sekt, kteří ničí významné památky jiné kultury. Ničí vzácné obrazy a sochy. Jedním z celosvětově známého vandalismu bylo i ničení soch v Afganistanu. Tento čin byl ve světě odsouzen.

Podobného chování se u nás dopouští vandalové, kteří na hřbitovech ničí hroby.

Samostatnou kapitolou je rasově podmíněný vandalismus. Často jsou v médiích zveřejňovány případy rasisticky motivovaných útoků na židovské hřbitovy. Rovněž hákové kříže, nápisy a jiné symboly můžeme vidět nastříkané sprejem na různých místech. Rovněž protesty proti státnímu zřízení nejsou ojedinělé.

Motivací těchto vandalů je snaha vyjádřit svůj protest proti státu a společnosti.

II.1.1.8 Vandalismus mstivý

Motivací je zde odplata, která může, ale nemusí být opodstatněná. Často se vězeň mstí za to, že mu nebylo vyhověno v jeho žádosti a zničí tak zařízení cely. Rovněž tak delikventní mládež často ničí majetek z důvodu pomsty. Tento způsob chování je rozšířen i mezi starší jedince, kteří si často řeší své sousedské, manželské a jiné vztahy prostřednictvím ničení majetku toho druhého. Někdy se může jednat o nekonečné vzájemné ničení a poškozování majetků, kterému často předchází jen obyčejný spor například o to, že jeden ze sousedů zaparkoval vozidlo na místě, kde obvykle parkuje vozidlo ten druhý.

V tomto směru se jedná o druh podobný taktickému vandalismu, který se ovšem liší v tom, že ničení majetku je prostředkem jak upoutat pozornost a získat tak nějakou výhodu. U vandalismu mstivého je cílem útoku poškodit nebo zničit konkrétní majetek určité osoby nebo skupiny osob.

II.1.1.9 Vandalismus hravý

Tento jev je nejčastěji připisován patologickým partám a gangu. Můžeme říci, že soutěžením v rozbíjení oken, dopravního značení a jiného majetku si členové těchto skupin krátí dlouhou chvíli. Proti ostatním druhům vandalismu sice nemá takovou společenskou nebezpečnost, ale na druhé straně je to zřejmě nejrozšířenější druh vandalismu. Motivací tohoto vandalismu je hra a soutěžení, za účelem potvrzení své moci a jistoty, přičemž dochází k projevům agresivního - destruktivního chování.

II.1.1.10 Vandalismus zlostný

Motivací je výraz zloby nebo závisti. V tomto případě dochází často například k ničení drahých aut jen proto, že si stejnou věc vandal nemůže dovolit. K tomu přispívá svým dílem i naše společnost, ve které se jako jeden z hlavních ukazatelů náhledu na člověka hodnotí jeho majetek a ten je tak považován za měřítko úspěšnosti a vážnosti.

II.6.4 Sprejerství

Jako specifický druh vandalismu se u nás po roce 1989 objevilo sprejerství. „Sprejerství je některými autory považováno za vandalismus, jinými nikoliv. Pro potřeby této práce budeme sprejerství považovat za specifický druh vandalismu“ (6:10). V porovnání s vandalem sprejer důvodně ničí majetek tím, že maluje své kresby.

Existence sprejerství - **graffiti** začalo v 70. letech v Americe. Zde ve velkých městech z okrajových čtvrtí postupně proniká do center měst. Současně se stává životním stylem pro mládež, která si takto vytvořila vlastní kulturu. Ačkoliv je to jev mladý, jeho vliv na dnešní mládež je nezanedbatelný.

„**WRITERS**“ (spisovatelé), jak se sprejeři označují, páchají svou činností společností velké škody. Sdružují se ve svých partách, v nichž jsou dívky výjimkou. Mají vlastní životní styl, kdy poslouchají černošskou muziku, rap a

techno. Při této muzice tančí break a často požívají alkohol i drogy. Sami sprejeři se považují za umělce, ale většina z nich se dál, než k primitivnímu značkování nedostane. Rovněž však i sebezdařilejší výtvarný výkon sprejera nemá co dělat například na veřejných budovách nebo na dopravních prostředcích.

Sprejeři se snaží prosadit, zahnat nudu nebo samotu. Město se pro ně stává výtvarným plátnem, kde mohou malovat své představy.

Hlavní motivací sprejerů je moment dobrodružství při zakázané činnosti.

Motivací sprejerů lze také porovnat s vandalismem, kde se sprejeři mohou dopustit vandalismu taktického, ideologického, mstivého, hravého i zlostného.

Vynechali jsme vandalismus hrabivý, jehož motivem je získat peníze. To však pouze u sprejerství nelze. Bylo však zjištěno, že některé společnosti si od sprejerů nechávají například pomalovat vozidla za reklamním účelem. Zde však nelze hovořit o hrabivém vandalismu, protože zde nevzniká majiteli vozidla žádná škoda a za odvedenou práci sprejerovi dobrovolně zaplatil.

Ve společnosti se v současné době objevují i názory dát sprejerům místa, kde mohou své výtvary provádět. Část těchto "umělců" tuto snahu vítá, větší část ji však zavrhuje a svými výtvary nadále ničí zdi budov, ploty a další objekty. Mnozí z nich toto své jednání vysvětlují tím, že součástí jejich práce je i vzrušení z toho, aby nebyli při své činnosti dopadeni. Práce na povolených místech je proto neuspokojuje. U této skupiny se ukazuje výrazný disociální prvek.

Činností několika tisíc sprejerů vznikají značné škody na rekonstruovaných fasádách domů a objektech patřících mezi historické památky, které ročně dosahují až 100 miliónů korun.

Dopadení sprejersa přímo při činu je ojedinělé, většinou se jedná o partu, která má své hlídky a ústupové trasy, dobře si vytuší dobu, kdy je objekt nehlídaný a není zde řádný provoz. I při zachycení pachatelů přímo na místě se musí složité prokazovat komu patří spreje a kdo je autorem výtvaru.

III. Praktická část

III.1 Cíl šetření

Cílem praktické části je zjistit postoje studentů střední školy k problematice vandalismu. Použitými metodami byly dotazník vlastní konstrukce, který byl předložen studentům střední školy na okres Nymburk a **explorace získaných dat** získaných ze statistik Policie České republiky, okresního ředitelství v Nymburce.

Dotazník byl sestaven tak, aby odpovídal na hypotézy výzkumu. Získaná data z dotazníků byla vyhodnocena pomocí tabulek a grafického záznamu.

III.2 Hypotézy šetření

Předpokládáme, že se ženy na vandalismu podílejí jen zřídka.

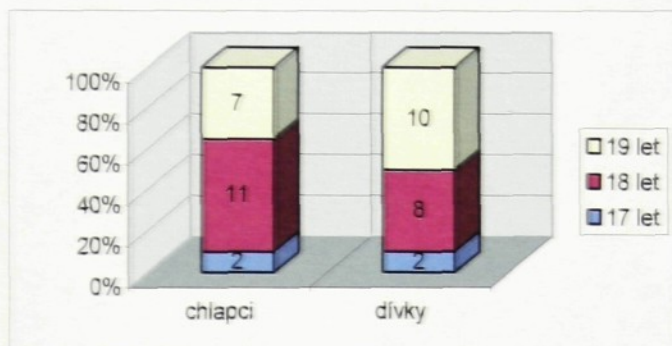
Předpokládáme, že vandalismu se jedinci ve větší míře dopouštějí v partách.

III.2.1 Popis vzorku

Pro účely provedení průzkumu byl dotazník předložen k vyplnění na střední škole v okrese Nymburk. Dotazník vyplnili studenti třetího a čtvrtého ročníku.

Tabulka č. 1 + graf č. 1: Věkové složení zkoumaného vzorku.

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
17 let	2	10	2	10	4	10
18 let	11	55	8	40	19	47,5
19 let	7	35	10	50	17	42,5

Celkem bylo dotázáno 40 studentů, mezi nimiž bylo 20 chlapců a 20 dívek ve věku 17 - 19 let. Studenti pocházejí převážně ze středně velkých měst Poděbrady a Nymburk. Tento vzorek populace byl vybrán proto, že období adolescence přináší ve vývoji jedince rizikové faktory ve vztahu k sociálně patologickým jevům.

III.3 Realizace šetření

III.3.1 Použité metody

Pro zjištění názorů respondentů, které by potvrdily či vyvrátily stanovené hypotézy, bylo užito **dotazníku vlastní konstrukce**. Pro ověření hypotézy, že se ženy na vandalismu podílejí jen zřídka, jsem pro toto šetření stanovil hranici 5%. Dále bylo užito metody **explorace získaných dat**, které byly získány ze statistik Policie České republiky okresního

ředitelství v Nymburce. Dotazníkem byl proveden průzkum ke zjištění znalosti problematiky vandalismu. Explorací získaných dat byl sledován statistický vývoj sprejerství na území České republiky.

Tabulka č. 2 : Odpovědi respondentů na otázku „Víš co je vandalismus ?“

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
Odpověděli ANO	20	100	20	100	40	100
Odpověděli NE	0	0	0	0	0	0

Na základní otázku „Víš co je vandalismus ?“ všichni odpověděli ANO. Toto zjištění poukazuje na skutečnost, že vandalismus je již mladým lidem dobře znám. Důvodem této znalosti je velká rozšířenost vandalismu ve společnosti. S jeho následky se v běžném životě setkáváme velmi často.

Tabulka č. 3 : Odpověď na otázku, které z následujících projevů chování bys považoval za vandalismus.

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
Odpovědělo správně	16	80	17	85	33	82,5
Odpovědělo s chybou	4	20	3	15	7	17,5

Tato tabulka ukazuje, že 82,5% dotázaných respondentů má přehled o pojmu vandalismus a jeho projevech. Zbylí respondenti již takový přehled nemají. Je tedy možné, že tito respondenti se mohou chovat jako vandalové, i když se domnívají, že jejich chování je v souladu s právními normami.

V odpovědi na otázku č. 3 respondenti nejčastěji vandalismus charakterizovali jako ničení cizího majetku, nebo jeho poškozování.

Tabulka č. 4 : Zkušenost respondentů s vandalismem.

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
Odpověděli ANO	14	70	13	65	26	65
Odpověděli NE	6	30	7	35	14	35

Z této tabulky vyplývá, že 65 % všech dotázaných respondentů se již nejméně jednou stalo přímým svědkem vandalismu. To svědčí o vysoké míře rozšíření tohoto jevu ve společnosti.

Tabulka č. 5 : Věk respondentů při první zkušenosti s vandalismem.

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
6 - 10 let	1	5	1	5	2	5
11 - 15 let	5	25	5	25	10	25
16 - 19 let	8	40	3	15	11	27,5
Neuvedlo - nevzpomíná si	0	0	3	15	3	7,5
Celkem odpovědělo	14	70	12	60	26	65

Tabulka ukazuje, že první zkušenost s vandalismem byla u respondentů v pubescenci a adolescenci. Přitom poměr mezi dívkami a chlapci je téměř stejný. Tyto údaje odrážejí skutečný stav věci, který potvrzují naši i zahraniční autoři.

Tabulka č. 6 : Kolik respondentů se osobně dopustilo vandalství.

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
Odpověděli ANO	7	35	0	0	7	17,5
Odpověděli NE	13	65	20	100	33	82,5
Celkem odpovědělo	20	100	20	100	40	100

Tyto výsledky poukazují na skutečnost, že dívky se vandalismu dopouští jen zřídka, i když v tomto případě všechny dívky odpověděly, že se vandalství nedopustily. Uvedené zjištění lze odůvodnit tím, že dívky mají v období školního věku a dospívání více zažité normy chování, které získaly výchovou v rodině.

U chlapců v tomto období vývoje vlastní identity dochází ke změně citového prožívání. Slábne zde vliv rodiny a na jedince má stále větší vliv vrstevnická skupina. Tato skupina (parta) má často normy, které překračují běžné normy chování. V období adolescence se již jedinec neidentifikuje s rodinou, ale s vrstevnickou partou, kde získává novou tzv. sociální identitu.

Tabulka č. 7 : V jakém věku se respondenti poprvé dopustili vandalství.

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	
8 - 10 let	1	5	0	0	1	2,5
11 - 15 let	3	15	0	0	3	7,5
16 - 19 let	3	15	0	0	3	7,5
Celkem odpovědělo	7	35	0	0	7	17,5

V tabulce č. 7 jsme zjistili, že chlapci, kteří se osobně dopustili vandalství, poprvé takto jednali většinou v období věku 11 - 15 let nebo ve věku 15 - 19 let.

Na základě zjištěných skutečností lze konstatovat, že období pubescence a adolescence s sebou přináší rizika ve vývoji osobnosti jedince. Tato rizika se vlivem působení party zvyšují.

Tabulka č. 8 : Jak často se respondenti dopouštějí vandalismu.

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
Jen jednou	4	20	0	0	4	10
Někdy (asi 1 x za rok)	2	10	0	0	2	5
Pravidelně (více jak 5 x za rok)	1	5	0	0	1	2,5
Celkem odpovědělo	7	35	0	0	7	17,5

Četnost, se kterou se respondenti dopouštějí vandalismu je různá. To závisí na mnoha okolnostech. Mezi tyto příčiny patří okolnosti, za jakých se jedinec vandalismu dopouští. Touto okolností může být parta, ve které má mladý člověk své postavení. Zde se může dopustit protiprávního chování, například ve snaze získat lepší pozici v této partě. Pro četnost tohoto chování hovoří i skutečnost, že se delikvent dopouští vandalismu s úmyslem získat peníze.

Tabulka č. 9 : Na jakém místě se respondenti nejčastěji vandalizmu dopouštějí.

	Chlapci	%	Dívky	%
Ve škole	2	14	0	0
Na ulici	5	37	0	0
Ve vlaku	2	14	0	0
Na nádraží	2	14	0	0
V parku	1	7	0	0
V tramvaji	1	7	0	0
Jiné místo	1	7	0	0
Celkem míst	14	100	0	0
Celkem odpovědělo	7	35	0	0

Mnou zjištěné skutečnosti ukazují, že nejčastějším místem páchaní vandalizmu je ulice. Dalšími nejčastějšími místy jsou železniční nádraží, dopravní prostředky (automobily), dopravní značení a autobusové čekárny. Jsou to všechno místa na veřejnosti, kde se delikventi sami nebo v partách ve volném čase většinou pohybují.

Tabulka č. 10: Co bylo nejčastěji terčem chování.

	Chlapci	Dívky
Dopravní značky	2	0
Reklamní poutače	1	0
Železnice	1	0
Popelnice	2	0
Lampy	1	0
Auto	1	0
Celkem odpovědělo	7	0

Z odpovědí se dá usoudit na množství objektů, které si vandalové pro svou činnost vybírají. Nedá se ale říci, že by některý z uvedených objektů byl nejvyhledávanějším.

Tabulka č. 4: Příčiny chování

	Číslo	#	Procent	#
Uspokojení potřebami	1	1	1	1
Strach, obava	1	3	1	1
Strach z trestu vězení	1	1	1	1
Ve vězení	3	17,5	1	1
Soutěžení	1	13	1	1
Ideologický protest	1	3	1	1
Dělati to všichni	1	3	1	1
Byt jako ostatní	1	1	1	1
Jiný důvod (opilst., nář.)	3	17,5	1	1
Relax	11	100	1	1

Výsledky z tabulky č. 3 ukazují na to, že nejčastěji se respondenti vandalismu dopustili „ve vězení“. V tomto případě se jedná o **agresi alostnou (afektivní)**, což je reakce na **frustraci** a jsou zde přítomny právě pocity vzteku, nenávisti a nepřátelství.

Dalším nejčastějším motivem byl zjištěn motiv **soutěžení** a **alcoholu**, který byl písemně doplněn v odpovědi „Jiný důvod“. Sám k požívání alkoholu může vynutit již v rodině, jako nápodobu rodičů, nebo později v partě. Požívání alkoholu může u jedince vzbudit pocit jistoty, moci a v tomto stavu se snadno může dopustit delikventního chování.

Soutěžení je typickým znakem každé vstoupilé party i party delikventní. V partě není jejím členy stále probíhá soutěžení ve snaze získat lepší postavení v partě, nebo tuto postavení upevnit. Pro toto postavení je pak jedinec ochoten se chovat jinak, než je většinovou společností akceptováno. Respondenti jako další důvod svého chování označili **ideologický odpor - protest**, dále že to dělají **všichni** a **jiný důvod**, **nář. - dlouhou chvíli**.

Sklony k vandalismu, které se projevují protispolečenským protestem - ideologickým odporem, který je zaměřen proti společensky uznávaným symbolům a hodnotám, se připisují lidem, kteří jsou společensky vykořenění, s komplexem bezmocnosti, s vědomím, že je společnost odmítá.

Důvod, že to dělají všichni, opět ukazuje na chování v delikventní partě, kde dochází k soupeření mezi jejími členy. Rovněž odpověď, že nuda je důvod, pro který se respondent dopustil vandalismu, vypovídá o snaze potvrdit svou moc a jistotu sám sobě, nebo před ostatními členy party.

U respondentů, kteří uvedli, že během jednání nepocitovali žádné pocity, lze usuzovat, že tito jednali v agresi instrumentální. V tomto případě byl vandalismus prostředek, jak dosáhnout svého cíle. Tímto cílem mohla být například předem promyšlená odplata. Ostatní respondenti odpověděli, že své pocity nevnímali, nebo si již nevzpomínají.

Tabulka č. 12 : Zda se o svém chování respondenti svěřili.

	Chlapci	%	Dívky	%
Odpověděli ANO	4	20	0	0
Odpověděli NE	3	15	0	0
Odpovědělo celkem	7	35	0	0

Tabulka ukazuje, že většina respondentů, kteří se dopustili vandalismu se o svém chování někomu svěřili. To vypovídá o potřebě mladého člověka svěřit se někomu blízkému.

Tabulka č. 13 : Komu se respondenti o svém chování svěřili.

	Chlapci	%	Dívky	%
Matce	2	20	0	0
Otci	1	10	0	0
Sourozenci	2	20	0	0
Učiteli	0	0	0	0
Policii	1	10	0	0
Kamarádovi	4	40	0	0
Jiné osobě	0	0	0	0
Odpovědělo celkem	7	33	0	0

Z tabulky je zřejmé, že se někteří respondenti se svým chováním svěřili více osobám. Nejvíce respondentů se svěřilo svým kamarádům. Pro tento důvod svědčí i skutečnost, že mladý člověk v období pubescence a adolescence se identifikuje ke skupině vrstevníků, se kterou sdílí stejné názory a zde je i předpoklad, že se o své zážitky podělí s kamarády z této party. Třikrát se respondenti svěřili své matce, což ukazuje na význam role matky ve vývoji osobnosti i v období pubescence a adolescence.

Tabulka č. 14: Zkoumáme, zda se respondenti vandalismu dopustili ve skupině, nebo sami.

	Chlapci	%	Dívky	%
Sám	1	5	0	0
Ve skupině	4	20	0	0
Sám i ve skupině	2	10	0	0
Odpovědělo celkem	7	35	0	0

Výsledek potvrzuje všeobecný názor, že vandalismu se jedinci dopouští většinou v partě, kde si její členové potřebují potvrdit své kompetence, a to i za cenu toho, že se jedná o protiprávní jednání.

Tabulka č. 15 : Pokud se respondent vandalismu dopustil ve skupině, jaká byla jeho role v této skupině.

	Chlapci	%	Dívky	%
Vůdce	1	5	0	0
Pouze se účastnil	3	15	0	0
Spolupodílel na rozhodování	3	15	0	0

Z odpovědi vyplývá, že jeden chlapec má v delikventní partě roli vůdce. Vůdce má v partě největší autoritu k prosazování svých názorů a tím také prakticky rozhoduje o tom, co bude parta dělat. Vůdce party má na vandalismu, ale i na ostatním delikventním chování party největší podíl.

Členové party, kteří se na chování party spolupodílejí, již nemají takový vliv jako vůdce party. V této tabulce takto odpověděli tři chlapci.

Zbylí tři chlapci odpověděli, že se ve skupině vandalismu pouze účastnili. V partě tato role odpovídá členům, kteří se na rozhodování v partě již nepodílejí, ale spíše jsou využíváni vůdcem party a jeho pomocníky k realizaci svých záměrů. Ti se poté na ničení cizího majetku účastní jen proto, aby nebyli před ostatními členy party zesměšněni.

Tabulka č. 16 : Respondenti odpovídali, jaké bylo složení skupiny, se kterou se dopustil vandalismu.

	Chlapci	%	Dívky	%
Pouze chlapci	4	57	0	0
Chlapci a dívky	3	43	0	0
Pouze dívky	0	0	0	0

Z tabulky je zřejmé, že více než polovina chlapců, kteří odpověděli na tuto otázku, se vandalismu dopustili ve skupině složené výhradně chlapci. Toto zjištění koresponduje s obecným názorem, že vandalismu se většinou dopouští pouze chlapci, dívky se vandalismu dopouštějí jen zřídka. Tím lze potvrdit i skutečnost, že dívky v období adolescence svou identitu nespojují se soupeřením a agresivitou jako chlapci, ale spíše spoluprací a schopností pečovat o sebe a druhé.

Tabulka č.17 : Zda se respondenti vandalismu dopouštějí sami, většinou sami, většinou ve skupině anebo pouze ve skupině.

	Chlapci	%	Dívky	%
Jen sám	0	0	0	0
Většinou sám	0	0	0	0
Jen ve skupině	2	10	0	0
Většinou ve skupině	3	15	0	0
Odpovědělo chlapců celkem	5	25	0	0

Tato tabulka ukazuje na vliv party při páchání vandalismu. Parta dokáže i zprvu slušného jedince strhnout a ten se po počátečním ostychu přidává k ostatním a spolupodílí se na ničení majetku. Často je přitom posílen alkoholem.

Tabulka č. 18 : Zda respondenti znají význam pojmu sprejerství.

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
Odpověděli ANO	20	100	20	100	40	100
Odpověděli NE	0	0	0	0	0	0

Z tabulky č. 18 je zřejmé, že pojem sprejerství je všeobecně dobře znám, a to i přestože se jedná o jev, který se v České republice ve větší míře projevil až po roce 1989. Podíl na tom mají skutečnosti, že v dnešní době se s výsledky řádění sprejerů setkáváme takřka denně a navíc je tento již celospolečenský problém často medializován.

Tabulka č. 19 : Co si respondenti pod pojmem sprejerství představují.

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
Odpověděli správně	20	100	20	100	40	100
Odpověděli špatně	0	0	0	0	0	0

Z odpovědí v tabulce č. 20 jsem zjistil dobrou znalost významu pojmu sprejerství. To se dá opět zdůvodnit nepřehlédnutelnými nápisy na zdech domů, dopravních prostředků na veřejných místech, kde sprejeři poškozují cizí majetek.

Tabulka č. 20 : Zda se respondenti dopustili sami sprejerství.

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
Odpověděli ANO	4	20	0	0	4	10
Odpověděli NE	16	80	20	100	36	90

Z tabulky bylo zjištěno, že 20 % dotázaných chlapců se již někdy chovalo jako sprejeři. Žádná z dotázaných dívek se, podle předpokladu sprejerství nedopustila, z čehož lze usuzovat, že delikventní chlapci buď sami nebo v partách častěji porušují normy společnosti za účelem zviditelnění se před ostatními členy party. Ze sprejerství se v současné době stal i adrenalinový sport. Mladí sprejeři mezi sebou soutěží, na jak nebezpečném místě dokáží namalovat své nápisy, či obrazy - Graffiti. Tito jedinci se většinou shlukují v partách adolescentních "skejtáků", z nichž většina kouří marihuanu a holdují "černé" hudbě, hard coru a technu.

Tabulka č. 21 : Z jakého důvodu se respondenti dopustili sprejerství.

	Chlapci	%	Dívky	%
Být jako ostatní	0	0	0	0
Upoutat pozornost	0	0	0	0
Msta, odplata	0	0	0	0
Soutěžení	2	10	0	0
Ideologický odpor	2	10	0	0
Jiný důvod	0	0	0	0
Odpovědělo celkem	4	20	0	0

V tabulce č. 21 bylo zjištěno, že chlapci se sprejerství nejčastěji dopustili z důvodu soutěžení a ideologického odporu-protestu.

Pro důvod soutěžení hovoří vliv party, kde k tomuto

soutěžení mezi jejími členy často dochází. Adolescentní jedinci se přitom předhánějí, kolik toho jsou schopni namalovat na vlak během zastávky ve stanici. Na železničních a silničních mostech se snaží své nákresy namalovat na co nejnepřístupnějším místě. V Praze je nejčastějším objektem řádění sprejerů metro, kde jsou poškozovány vlakové soupravy, vestibuly i samotná trasa. Jsou známy případy, kdy takové soutěžení končí i těžkým poraněním sprejera.

Z důvodu ideologického odporu sprejeři malují na veřejném prostranství své protestní názory. Často jsou to i hesla s rasovým podtextem, kdy není výjimkou zneuctění hřbitovů a památníků.

Tabulka č. 22 : Zjišťujeme, zda se respondenti považují za sprejera.

	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
Odpověděli ANO	0	0	0	0	0	0
Odpověděli NE	20	100	20	100	40	100

V této tabulce bylo zjištěno, že žádný z dotázaných respondentů se necítí být sprejerem. Respondenti, kteří odpověděli kladně na předchozí dvě otázky vnímají sprejerství spíše za krátkodobé odreagování, vyzkoušet si něco nového. Sprejerství rovněž vyžaduje nemalé finanční náklady za nákup barev a sprejů.

Tabulka č. 23 : Jakou předlohu respondenti pro sprejerství používají.

	Chlapci	%	Dívky	%
Vlastní předloha	1	5	0	0
Bez předlohy	1	5	0	0
Kopírují ostatní	2	10	0	0

V této tabulce jsem zjistil, že nejvíce užívaný styl spočívá v kopírování ostatních nákresů a maleb. To svědčí o tom, že výroba vlastní předlohy je časově náročná. Pro sprejera je lehčí převzít původní nákres a upravit si ho podle svých potřeb.

Tabulka č. 24 : Zjišťujeme, jaké místo si respondenti vybírají pro sprejerství.

	Chlapci	%	Dívky	%
Železniční vagóny	2	50	0	0
Opuštěné domy	0	0	0	0
Nádražní budovy	1	25	0	0
Domy na veřejném prostranství	0	0	0	0
Jiné místo	1	25	0	0

Mnou zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že sprejeři si nejčastěji za objekt svých maleb zvolili nádraží, kde poškozuji vlakové soupravy a nádražní prostory. To lze vysvětlit i tím, že většina z dotázaných respondentů pochází z Poděbrad a Nymburka, kde vlaková nádraží jsou a je zde tak k tomuto chování příležitost. V Nymburce je navíc železniční depo, kde jsou vlakové soupravy odstaveny po delší dobu. Pro sprejery jsou tyto odstavené vozy snadným terčem a způsobují tak každoročně Českým drahám nemalou škodu.

Tabulka č. 25: Jaké materiály sprejeři nejčastěji používají.

	Chlapci	Dívky	Celkem
Sprej	3	0	3
Acetonové barvy	1	0	1
Vodou ředěné barvy	0	0	0
Křída	0	0	0
Jiné materiály	0	0	0
Celkem odpovědělo	4	0	4

Zjištěné skutečnosti ukazují na užívání barvy ve spreji, pro který vypovědělo více než 50% z respondentů, kteří na tuto otázku odpověděli. Druhým nejčastějším materiálem jsou acetonové barvy.

Sprej je sice dražší záležitost než ostatní barvy, ale je rozhodně pro sprejera praktický, protože ho může kdykoliv použít. Je rovněž skladný a nepotřebuje dalších pomůcek, jako je například štětec.

Tabulka č. 26: Zda respondenti byli při vandalismu či sprejerství přistiženi.

	Chlapci	%	Dívky	%
Odpověděli ANO	1	5	0	0
Odpověděli NE	3	15	0	0
Celkem odpovědělo	4	20	0	0

V této tabulce bylo zjištěno, že jeden chlapec byl při vandalismu, nebo sprejerství přistižen.

Vandalové či sprejeři, kteří svým chováním ničí cizí majetek většinou po spáchání tohoto skutku rychle mizí v postranních ulicích a jejich dopadení je tak ztíženo.

Například sprejisti jsou při činu přistiženi jen ojediněle, jelikož jednají jako parta, která má své hlídky, které včas upozorní na nebezpečí. Rovněž mají připraveny ústupové trasy pro rychlé opoštění místa, aby nebyli přistiženi. K tomuto záměru si vybírají i vhodnou dobu. Jednou věcí se dá říci, že mají velkou akci dopředu naplánovanou.

Další okolností, která napomáhá tomu, aby vandalové a sprejisti nebyli dopadeni je lhostejnost veřejnosti a stále větší obava svědků události z toho, že když vandaly oznámí policii, tak se mu poručí mohou tyto delikvenci pomstít.

Tabulka č. 17: Kým byli respondenti při vandalismu či sprejerství přistiženi.

	Chlapci	dívky	Galken
Kamarádi	0	0	0
Rodiči	0	0	0
Policii	1	0	0
jinou osobou	0	0	0
Galken odpovědělo	1	0	1

Z dotazovaných respondentů byl jeden chlapec přistižen policií. Policie v terénu působí spíše preventivně a málokdy se stane, aby vandaly přistižila přímo při činu. Většinou policie na tyto případy vyjíždí po telefonických oznámeních, která jsou často anonymní. I tak je téměř nemožné, aby se hlídka policie na místo dostavila včas a nepozorovaně. Tuto zručnost má i ze své policejní práce.

Tabulka č. 28: Zda se respondent snažil z místa utéct.

	Chlapci	Dívky	Celkem
Odpověděli ANO	1	0	1
Odpověděli NE	0	0	0
Celkem odpovědělo	1	0	1

Z této tabulky jsem zjistil, že jestliže jsou vandalové přistiženi při svém protizákonném jednání, tak se snaží z místa utéct. Jen zřídka se podaří vandala "chytnout za ruku". V tomto případě byl zadržen jeden chlapec, který zřejmě jednal osamocen a při svém jednání nevěnoval dostatečnou pozornost svému okolí.

Tabulka č. 29: Zda byli respondenti po zadržení předvedeni na policii.

	Chlapci	Dívky	Celkem
Odpověděli ANO	0	0	0
Odpověděli NE	1	0	1
Celkem odpovědělo	1	0	1

Tabulka ukazuje, že policií přistižený chlapec zřejmě svým jednáním nezpůsobil takovou škodu, za kterou by mohl být potrestán podle trestního zákona. Zřejmě se v tomto případě jednalo o méně závažný přestupek, který policisté s delikventem vyřešili hned na místě.

Tabulka č. 30: Explorace získaných dat ze statistiky Policie České republiky okresního ředitelství Nymburk za rok 2003 ve sledovaných případech týkající se sprejerství.

Zjištěno skutků trestných činů	Z toho objasněno	Počet pachatelů	Muž	Žena
12	4	4	4	0

Tabulka č. 30 ukazuje, že třetina trestních oznámení ve věci sprejerství na okrese Nymburk byla Policií České republiky objasněna. Z objasněných případů je zřejmé, že sprejerství se převážně stává záležitostí adolescentních chlapců.

III.3.2 Shrnutí výsledků praktické části

V praktické části jsme se prostřednictvím dotazníku a explorací získaných dat snažili odpovědět na hypotézy, které byly stanoveny před tímto šetřením.

Na hypotézu, týkající se předpokladu, že se ženy na vandalismu účastní jen zřídka bylo šetřením zjištěno, že žádná z dotazovaných dívek se vandalismu přímo neúčastnila. Rovněž ze získaných dat policejních statistik Okresního ředitelství Policie České republiky v Nymburce nebylo zjištěno, že by se dívka vandalismu přímo dopustila.

Na hypotézu, týkající se předpokladu, že vandalismus je páchan většinou ve skupině, bylo z provedeného šetření zjištěno, že vandalismus je páchan většinou ve skupině, ale nelze ji podložit statistickým údajem dat policejních

statistik Okresního ředitelství Policie České republiky
v Nymburce.

Ze zjištěných skutečností byla první hypotéza
potvrzena. Druhá hypotéza byla z provedeného šetření
potvrzena, statistickým údajem však nikoliv.

IV. Závěr

Vandalismus je společensky patologický jev, regulovaný opatřeními represivního a zejména preventivního rázu. Tento jev však po roce 1989 vlivem společenských přeměn prudce narostl.

Úkolem státu v současnosti je jednoznačně podporovat preventivní opatření vedoucí k účinnému boji s Vandalismem a majetkovou kriminalitou.

Zvláště významné je pak hledání nových specifických forem prevence, profylaxe a výchovného působení na úseku boje proti kriminalitě celé mladé generace, zejména pak dětí a mladistvých.

Z tohoto zorného úhlu je také nutné přistupovat ke každodennímu řešení úkolů Policie a v rámci ní pak i úkolů kriminální služby Policie v boji proti delikvenci dětí, mladistvých a kriminalitě mladých dospělých. V neposlední řadě vystupuje v této souvislosti do popředí i otázka boje proti kriminalitě páchané mládeží, otázka ochrany mládeže před alkoholovou, ale zejména pak nealkoholovou toxikomanií a otázky ochrany mladé generace před negativními jevy.

V. Přílohy

V.1 Anonymní dotazník vlastní konstrukce

Anonymní dotazník

Pro žáky středních škol
(k průzkumu vandalismu)

Třída :

Věk :

Chlapec : ☐

Dívka : ☐

Instrukce : Na otázky odpověz tak, že zaškrtněš odpověď nebo odpověď dopíšeš. Nad otázkami nepřemýšlej příliš dlouho, protože první reakce je obvykle ta nejlepší. Odpovídej na všechny otázky postupně, upřímně a pravdivě. Dotazník je anonymní, složí pouze pro výzkum.

1. Víš co je vandalismus ?

- a) vím
- b) nevím

2. Které z následujících projevů chování bys považoval/a/ za vandalismus ?

- a) kreslení na zdi
- b) krádež v obchodě
- c) nadávky
- d) ublížení na zdraví
- e) úmyslné rozbití výlohy
- f) kopání do odpadkových košů

3. Napiš svými slovy krátce, co znamená vandalismus.

4. Stal/a/ ses někdy osobně svědkem projevu vandalismu, například svých kamarádů nebo známých ?

- a) ano
- b) ne

5. Pokud ano, kolik ti bylo let ?
6. Dopustil/a/, nebo účastnil ses někdy vandalismu osobně?
a) ano
b) ne
7. Pokud ano, kolik ti prvně bylo let?
8. Jak často se tohoto chování dopouštíš?
a) udělal jsem to jen jednou
b) někdy (asi 1 x za rok)
c) pravidelně, více jak 5 x za rok
9. Kde jsi se tohoto chování dopustil/a/?
a) ve škole
b) na ulici
c) ve vlaku
d) na nádraží
e) v parku
f) v tramvaji
g) na jiném místě, napiš kde
10. Pokud jsi na otázku č. 6 a 9 odpověděl ano, napiš, co bylo nejčastěji terčem tvého chování? Na který objekt se nejčastěji zaměřuješ ?
.....
11. Co bylo důvodem toho, že jsi se choval/a/ tímto způsobem?
a) upoutat pozornost
b) msta, odplata
c) ve snaze získat peníze
d) ve vzteku
e) soutěžení
f) ideologický odpor-protest
g) dělají to všichni
h) být jako ostatní, nevybočovat
i) jiný důvod, napiš jaký

12. Pokus se napsat, jaké jsi měl/a/ při tomto jednání pocity.

.....

13. Svěřil/a/ ses někdy někomu o tom, že jsi se tak choval/a/?

a) ano

b) ne

14. Pokud jsi se svěřil/a/, komu?

a) matce

b) otci

c) sourozenci

d) učiteli

e) policii

f) kamarádovi

g) někomu jinému, napiš komu

15. Dopustil/a/ jsi se vandalismu.

a) sám

b) ve skupině

16. Pokud jsi byl/a/ ve skupině společně s ostatními, jaká byla tvá role v této skupině?

a) vůdce skupiny

c) pouze se účastnil

b) spolupodílel jsem se na rozhodování s ostatními

17. Jaké bylo složení této skupiny?

a) pouze chlapci

b) chlapci a dívky

c) pouze dívky

18. Vandalismu se dopouštíš.

a) jen sám

b) většinou sám

c) jen v partě

d) většinou v partě

19. Víš, jaký význam má slovo sprejerství?

a) ano

b) ne

20. Napiš, co si pod pojmem sprejerství představuješ?

.....

21. Choval/a/ jsi se někdy jako sprejer?

- a) ano
- b) ne

22. Pokud ano, napiš z jakého důvodu.

- a) být jako ostatní kamarádi, nevybočovat
- b) upoutat pozornost
- c) msta, odplata
- d) soutěžení
- e) ideologický odpor-protest
- f) jiný důvod, napiš jaký

23. Myslíš, že se můžeš považovat za sprejera?

- a) ano
- b) ne

24. Pokud ano, označ jaké motivy používáš?

- a) vlastní předlohu
- b) nemám žádnou předlohu
- c) kopíruji ostatní

25. Jaké místo si pro sprejerství vybíráš?

- a) železniční vagóny
- b) nádražní budovy
- c) domy na veřejném prostranství
- d) opuštěné domy
- e) jiné místo, napiš jaké

26. Jaké materiály pro kreslení používáš?

- a) sprej
- b) vodou ředěné barvy
- c) acetonové barvy
- d) křída
- e) jiné materiály, napiš které

27. Pokud jsi se dopustil /a/ vandalismu nebo sprejerství, byl/a/ si někdy přistižen/a/?

a) ano

b) ne

28. Pokud ano, kým jsi byl/a/ přistižen/a/?

a) kamarády

b) rodiče

c) policií

d) jinou osobou, napiš kým

29. Snažil/a/ jsi se z místa utéct?

a) ano

b) ne

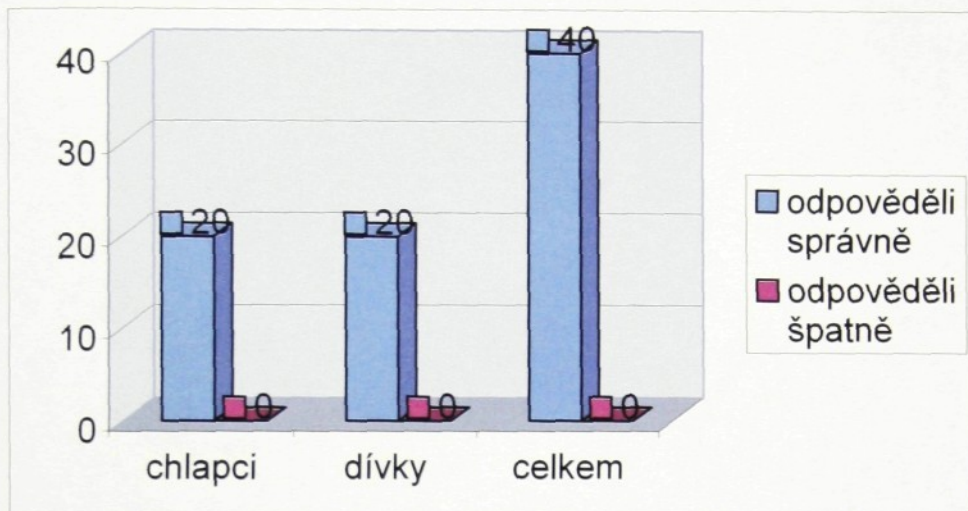
30. Pokud jsi byl/a/ zadržen/a/, byl/a/ jsi předveden/a/ na policii?

a) ano

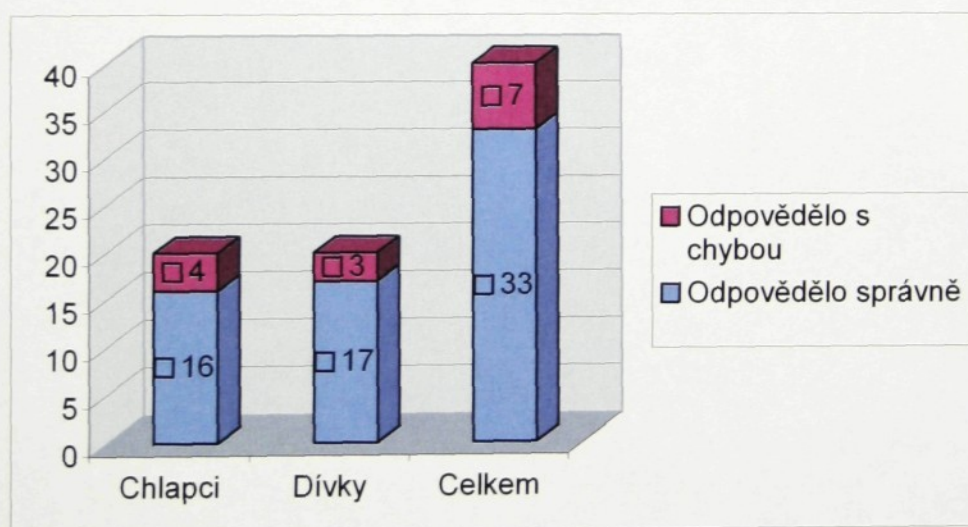
b) ne

Pokud jsi se při vyplňování dotazníku dostal až sem, děkuji ti za spolupráci, kterou jsi pomohl osvětlit problematiku vandalismu.

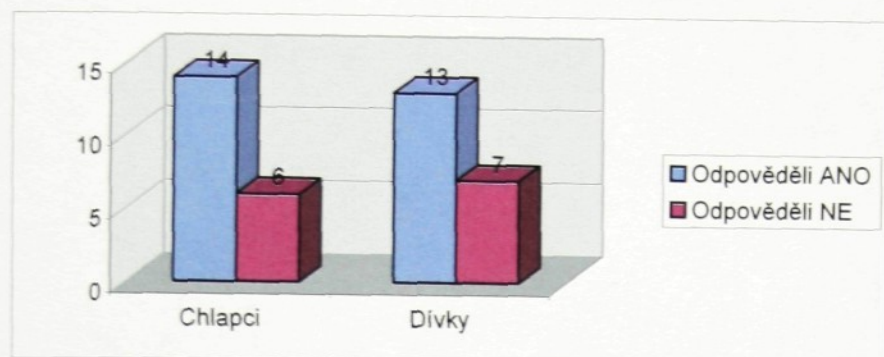
V.2 Graf k tabulce III.2

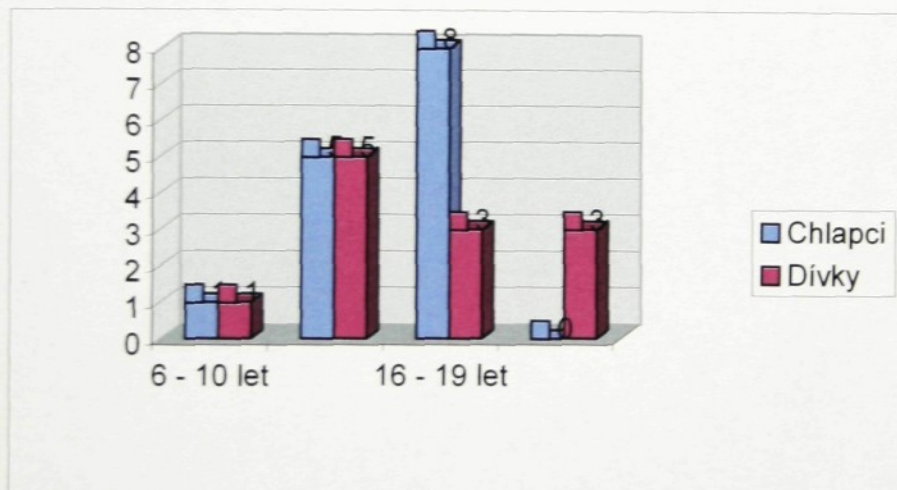
V.3 Graf k tabulce III.3

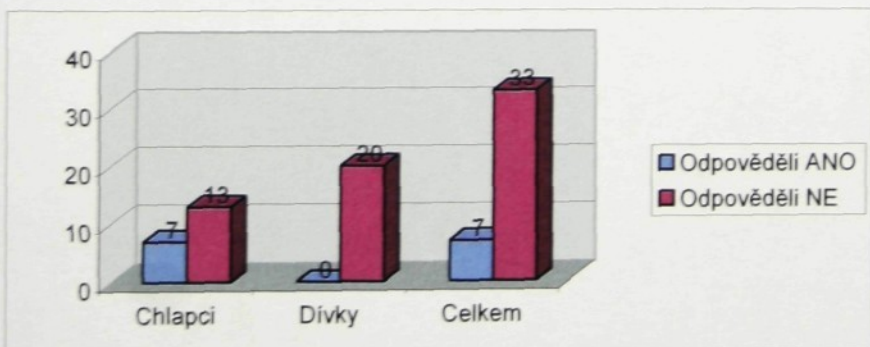
V.4 Graf k tabulce III.4

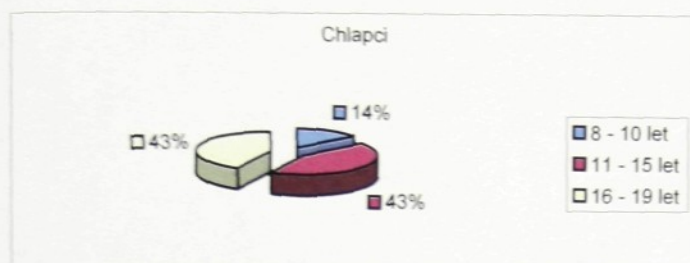
V.5 Graf k tabulce III.5

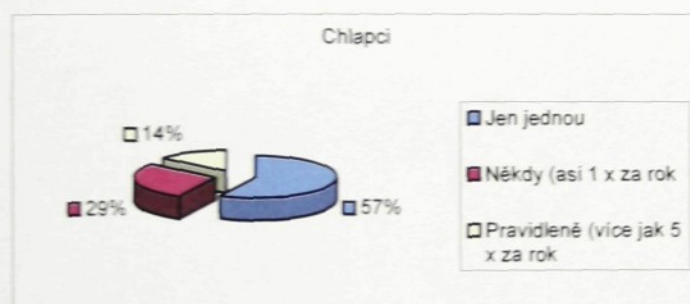
V.6 Graf k tabulce III.6

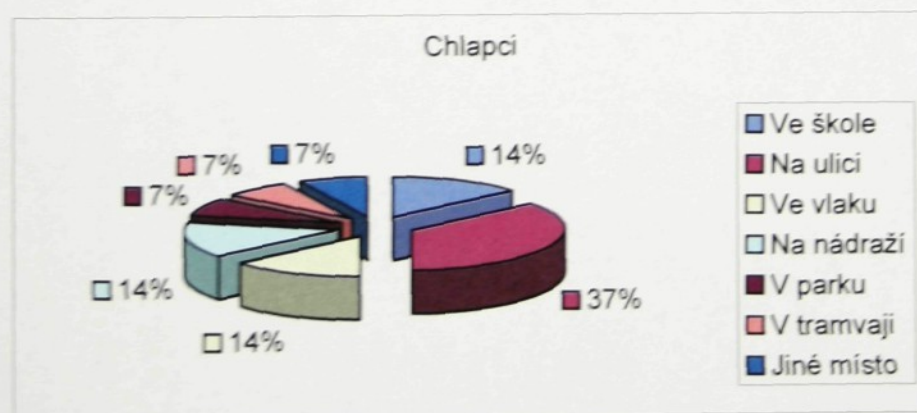
V.7 Graf k tabulce III.7

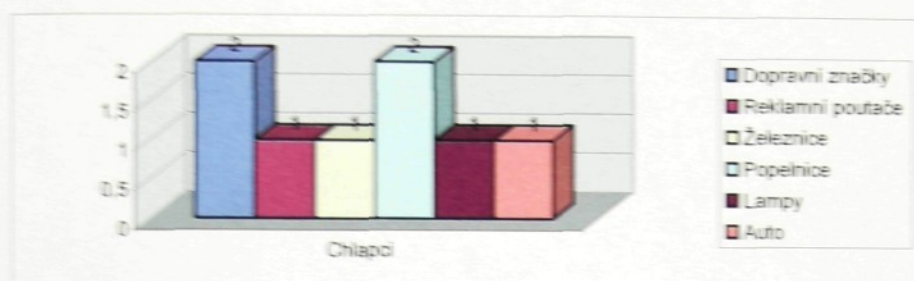
v.8 Graf k tabulce III.8

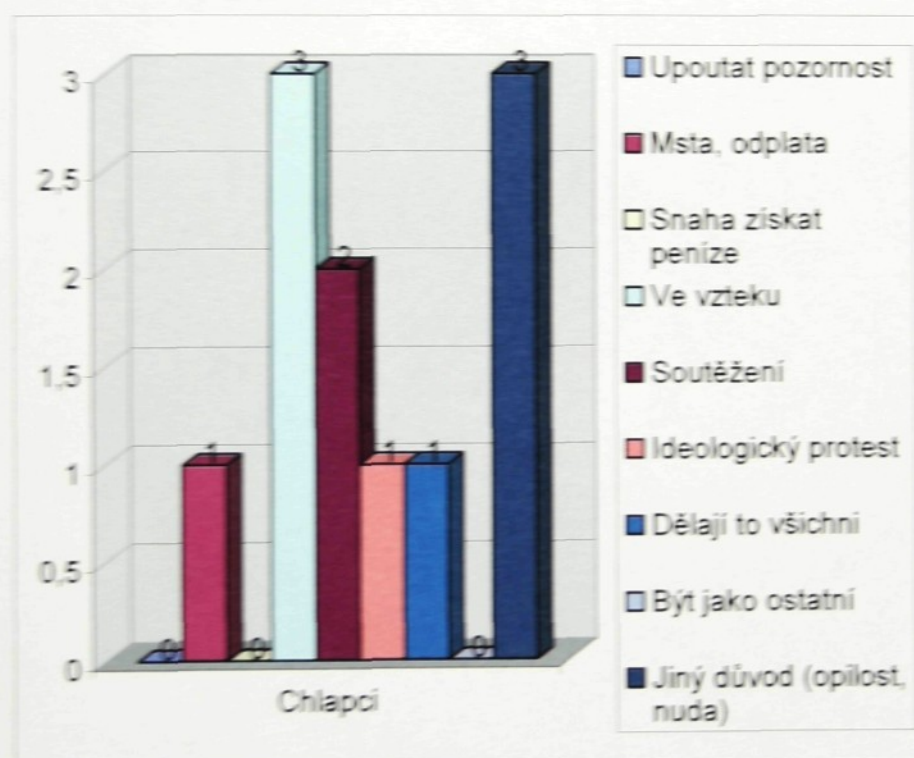
V.9 Graf k tabulce III.9

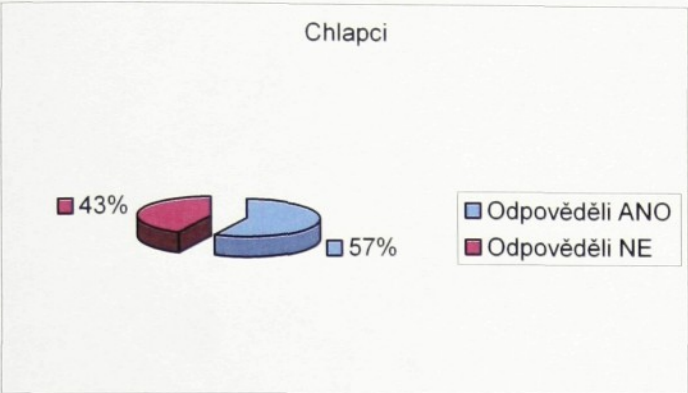
V.10 Graf k tabulce III.10

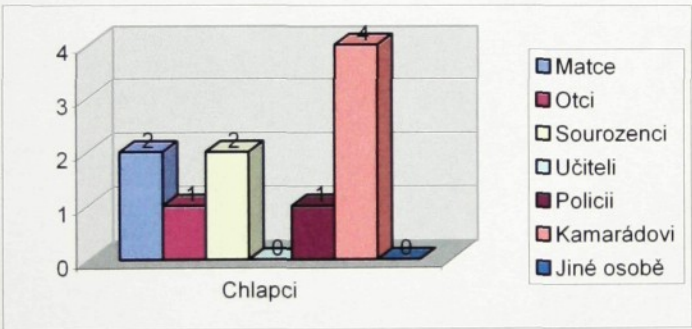
V.11 Graf k tabulce III.11

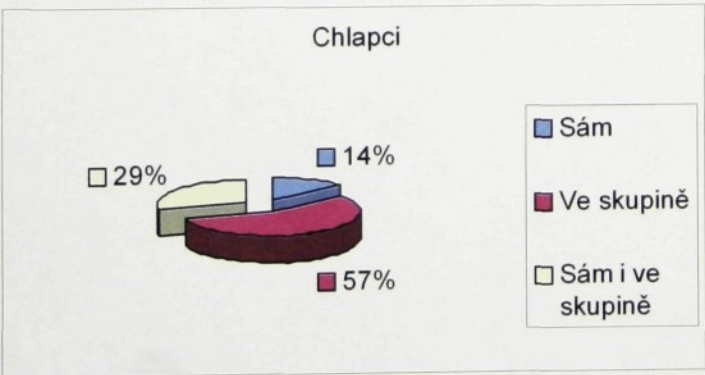
V.12 Graf k tabulce III.12

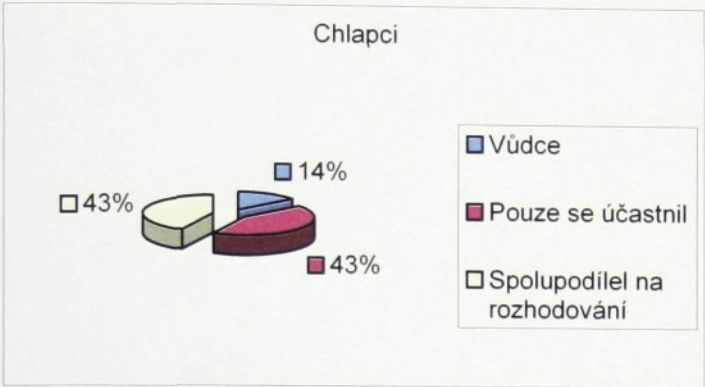
V.13 Graf k tabulce III.13

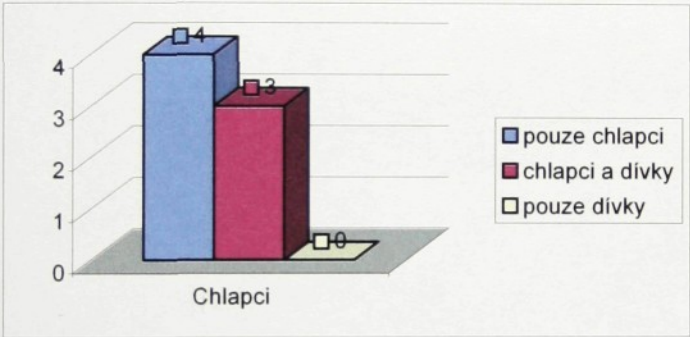
V.14 Graf k tabulce III.14

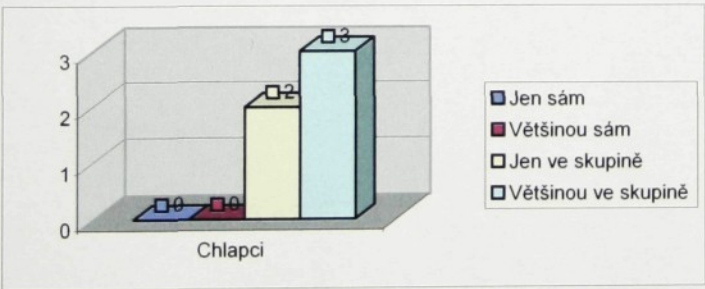
V.15 Graf k tabulce III.15

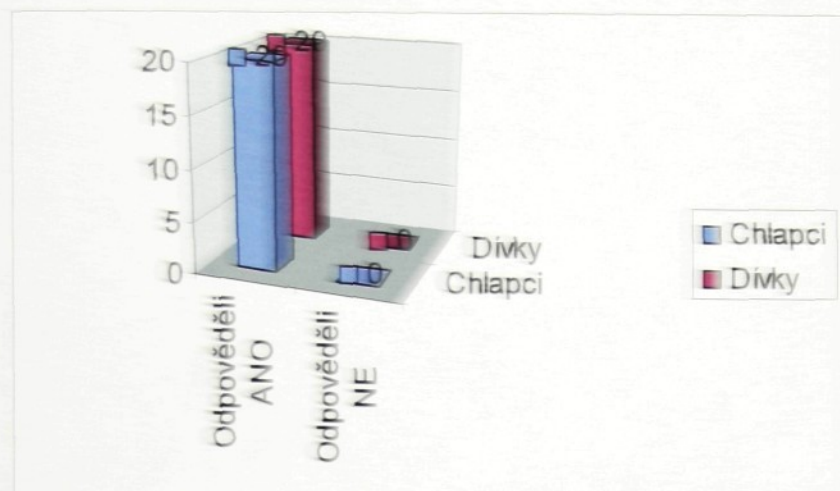
V.16 Graf k tabulce III.16

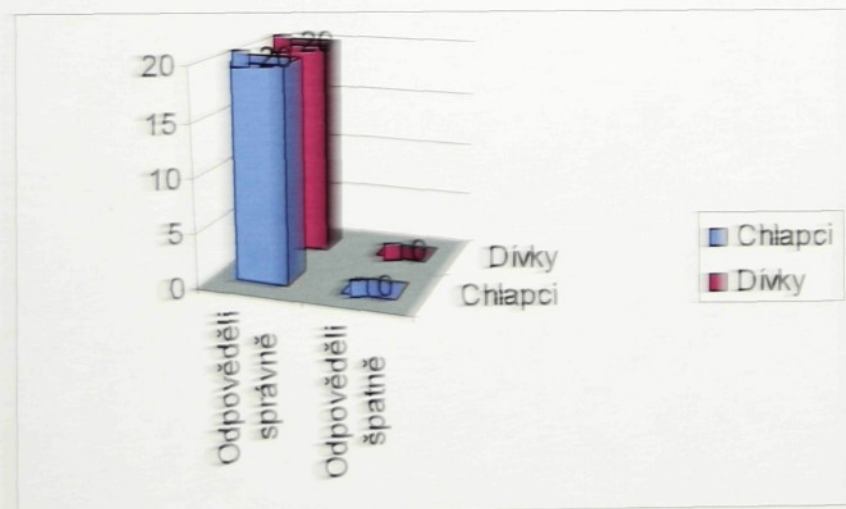
V.17 Graf k tabulce III.17

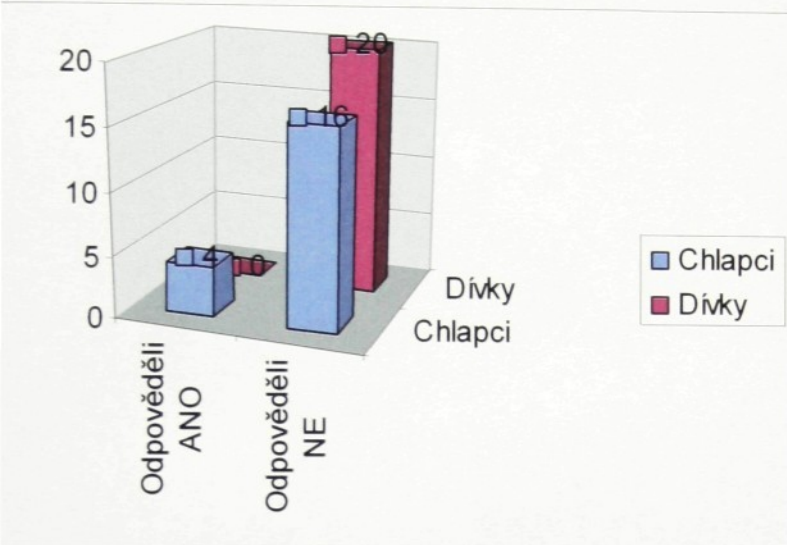
v.18 Graf k tabulce III.18

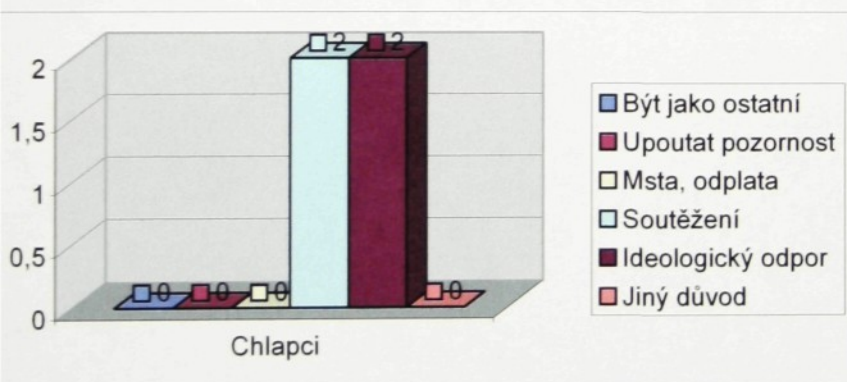
v.19 Graf k tabulce III.19

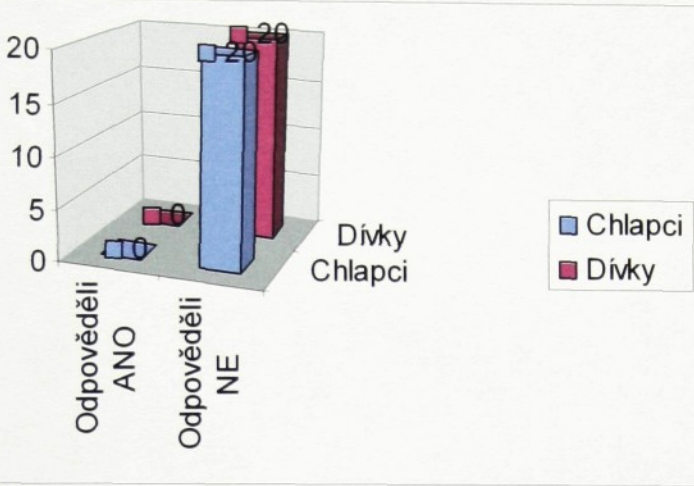
V.20 Graf k tabulce III.20

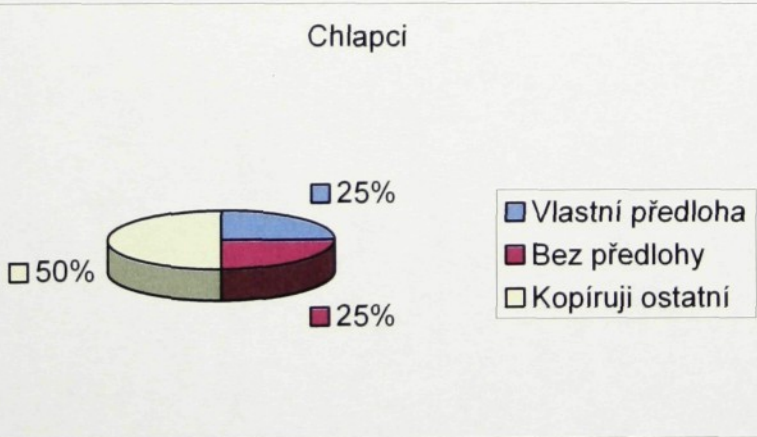
V.21 Graf k tabulce III.21

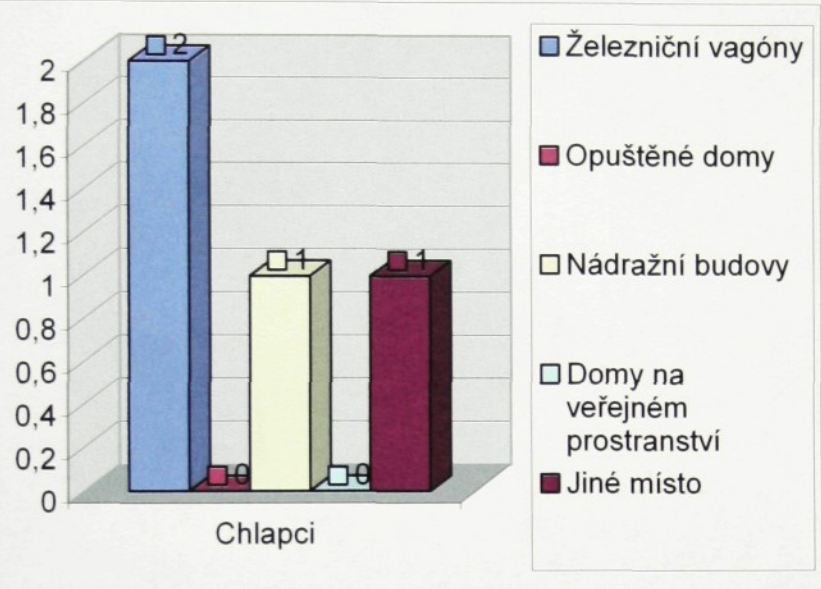
V.22 Graf k tabulce III.22

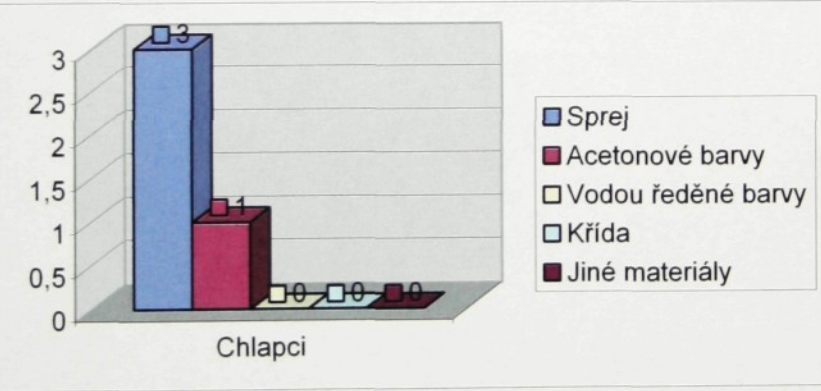
V.23 Graf k tabulce III.23

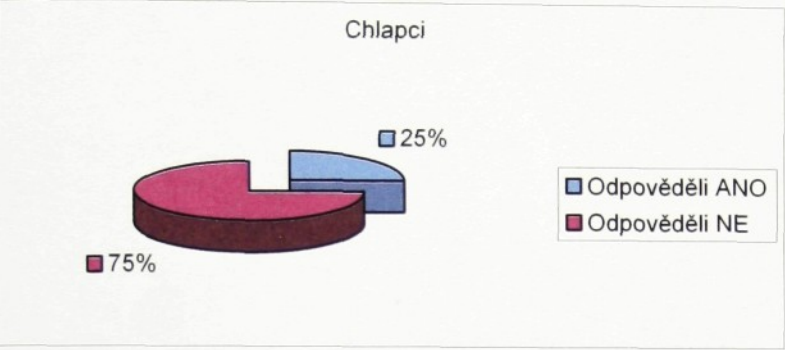
V.24 Graf k tabulce III.24

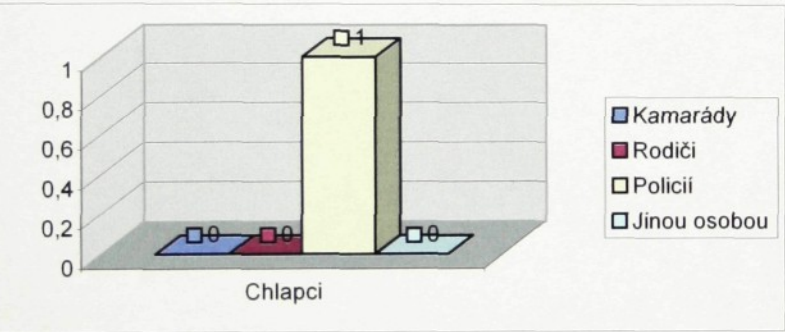
V.25 Graf k tabulce III.25

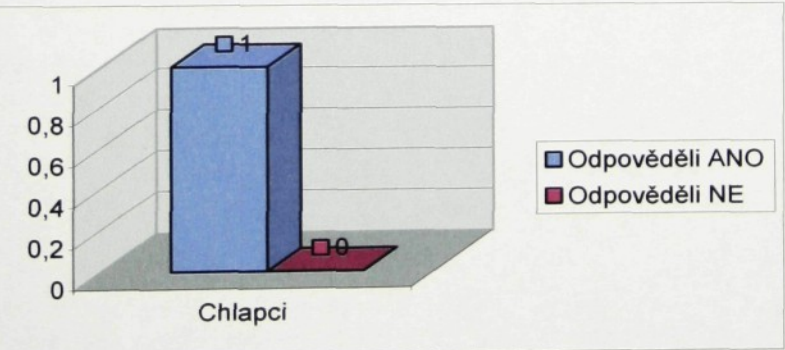
V.26 Graf k tabulce III.26

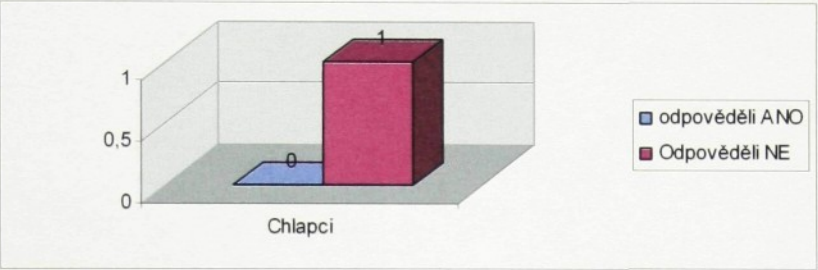
V.27 Graf k tabulce III.27

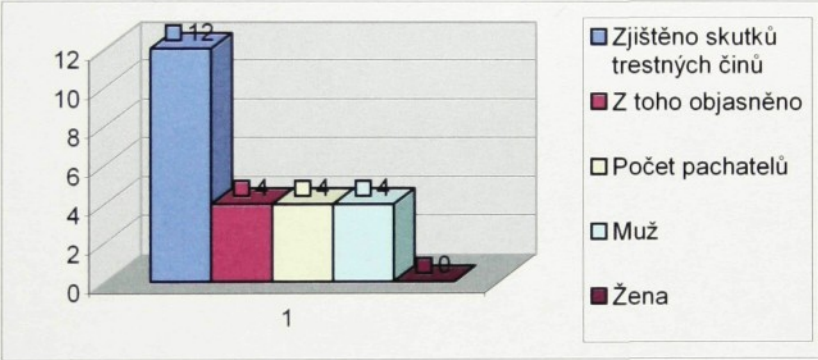
V.28 Graf k tabulce III.28

V.29 Graf k tabulce III.29

V.30 Graf k tabulce III.30

VI. Seznam literatury :

1. Čírtková, L., Červinka, F.: Forenzní psychologie. Support: Praha, 1994
2. Drtinová, J.: Koukolík, F.: Zlo na každý den, Život s deprivanty I. 1. vyd. Galén :Praha, 2001. ISBN 80-7262-088-6
3. Hartl, P.: Hartlová, H.: Psychologický slovník. Portál, Praha, 2000. ISBN 80-7178-305-X
4. Motloch, J.: Trestní předpisy, přestupky. Sagit: Ostrava - Hrabůvka, 2003. ISBN 807208-328-7
5. Sochůrek, J.: Vybrané kapitoly ze sociální patologie, I. Díl, Úvod do sociální patologie, sociálně patologické skupiny. TUL: Liberec, 2001.
6. Sochůrek, J.: Vybrané kapitoly ze sociální patologie, II. Díl, Sociálně patologické jevy. TUL: Liberec, 2001.
7. Sochůrek, J.: Nástin vybraných problémů forenzní psychologie, II. Díl, Speciální část. TUL: Liberec, 2002. ISBN 80-7083-680-6
8. Vágnerová, M.: Psychopatologie pro pomáhající profese. Portál: Praha, 2002. ISBN 80-7178-678-0
9. Vágnerová, M.: Vývojová psychologie. Portál: Praha, 2000. ISBN 80-7178-308-0